

AAN EEN SNELHEID VAN DUIZEND PER JAAR

Routekaart verduurzaming sportaccommodaties

Een belangrijk onderdeel van het Sportakkoord is de verduurzaming van de sportaccommodaties. Daarvoor werd onlangs een Routekaart opgesteld, waarin de doelen staan die alle betrokken partijen zijn overeengekomen en de afspraken om die te bereiken. Aan het begin van de route staat een nulmeting van de energetische waarde van het sportvastgoed, doorgevoerd door het Mulier Instituut. De resultaten daarvan zijn nog niet openbaar. Concrete cijfers volgen later, maar de richtingaanwijzers naar de verduurzaming zijn al stevig in de berm geplaatst.

Tekst: **Jeroen Kuypers**

Het lijkt een veel grotere klus om de bestaande voorraad woningen in een gemeente energieneutraal te maken dan de lokale sportaccommodaties. De wethouder sport zal zijn collega met huisvesting in de portefeuille dus niet benijden. Toch geven enkele oudere cijfers over het energieverbruik van de Nederlandse sportinfrastructuur een onthutsend beeld van de totale ecologische voetafdruk. Zo heeft NUON berekend dat 12.000 sportaccommodaties per jaar samen 228 miljoen kubieke meter aardgas verbruiken en 1 miljard kilowattuur elektriciteit. Er zijn heel wat warmtepompen en zonnepanelen nodig om die hoeveelheid energie duurzaam op te wekken. Er zijn ook heel veel investeringen in bijvoorbeeld vloerisolatie en dubbel glas nodig om de totale behoefte aan energie omlaag te brengen, want de meest duurzame energie is nog altijd degene die we niet gebruiken. Nederland-breed staan we als sportsector dus voor een uitdaging die misschien niet zo groot is als die van het transport, maar die we toch evenmin mogen onderschatten. Die voor de woningbouw is er een om U tegen te zeggen, maar die voor de sport mag ook niet getuoyeerd worden.

Acceptabele terugverdientijden

Toch is er ook binnen het sportvastgoed verschil. Niet elke sportactiviteit brengt

evenveel uitstoot van broeikasgassen met zich mee. Het zal u niet verbazen dat de ongeveer 700 openbare zwembaden verantwoordelijk zijn voor de grootste voetafdruk. Nieuwe zwembaden zijn al zeer energiezuinig, maar de oudere kunnen nog steeds indrukwekkende besparingen op de facturen voor energie en water realiseren, tussen de dertig en vijftig procent. En dat is meteen ook de andere kant van het kostenplaatje. Ja, er zijn forse bedragen nodig om energieneutraal te worden, maar daar staat ook een aanzienlijke besparing tegenover, zodat de terugverdientijden van de investeringen acceptabel zijn. Het Mulier Instituut denkt dat Nederland deze hele operatie in 2050 afgerond én financieel verteerd kan hebben als er jaarlijks zo'n duizend sportaccommodaties onder handen worden genomen. Dat lijkt veel, maar alleen al de gemeente Den Bosch heeft in 2017 aangekondigd vijftig sportaccommodaties onder handen te nemen. De komende anderhalf jaar volgen er nog meer.

Natuurlijke momenten

Een geheel ander soort uitdaging is te bepalen waar, wanneer en hoe er begonnen moet worden. Minder dan de helft van de sportaccommodaties is voorzien van een energielabel. De energetische nulmeting is dus een welkome inventarisatie om na te gaan op

welk vlak de meeste besparingen te realiseren zijn. Bij een zwembad is dat de verwarming, bij een tennisbaan of voetbalveld de verlichting. Maar terwijl het er in de vorige decennia slechts om ging de accommodatie efficiënter te maken, moet iedereen nu een flinke stap verder zetten, naar klimaatneutraal of toch zo dicht mogelijk ertegenaan. De vraag naar het 'wanneer' hangt nauw samen met de ouderdom en de onderhoudscyclus van de accommodatie. De meeste

Gemeenten kunnen kleinere verenigingen het beste tijdig informeren over de subsidiemogelijkheden

gebouwen zijn tussen de twintig en de vijftig jaar oud. Hét moment voor het implementeren van onder meer warmtepompen, vloerisolatie en zonnepanelen of -boilers is dat van het groot onderhoud. Staar u dus niet blind op een jaartal als 2030, door Den Haag aangeduid als het punt waarop we definitief de gaskraan dichtdraaien, maar

Foto: Shutterstock

kies daarvoor het moment dat u zelf past, het natuurlijke moment van de transformatie. Betrek daarbij ook uw omgeving. In de meeste gevallen zullen hele woonwijken tegelijk afscheid nemen van hun aardgasleidingen en cv-ketels. Een *alleingang* van een sportcomplex daarvóór of daarna kan dan onnodig duur uitvallen.

Wie is aan zet?

Maar er is ook een complicerende factor. Een sportaccommodatie is niet zelden eigendom van verschillende partijen: het gebouw bijvoorbeeld van de gemeente, de velden van de vereniging. Wie is aan zet? Wie moet de investering voor zijn rekening nemen in bijvoorbeeld de ledverlichting rond de voetbalvelden of tennisbanen? Ook als de vereniging de aangewezen partij is om de financiering rond te krijgen zal het geregeld de gemeente zijn die zich via een constructie in de plaats daarvan zal stellen. Veel verenigingen hebben het financieel al moeilijk genoeg en richten al hun aandacht op het werven van voldoende vrijwilligers, leden en bestuurders. Bovenop al die zorgen komt nu ook nog die van de klimaatdoelstelling. Gemeenten moeten niet vreemd opkij-

ken als ze de komende jaren vaak in de rol van adviseur, subsidie-aanvrager en zelfs initiatiefnemer zullen worden gedrongen.

Stapelbare subsidies

Die klimaatsubsidies zijn er al. In het Sportakkoord werd een deelakkoord opgenomen over de verduurzaming van sportaccommodaties en in het kader daarvan werd

**De uitdaging voor de
woningbouw is er een
om U tegen te zeggen,
maar die voor de
sport mag ook niet
getutoyeerd worden**

ook een compleet nieuwe subsidieregeling opgetuigd, die met ingang van 1 januari dit jaar de oude EDS heeft vervangen. De Stimuleringsregeling bouw en onderhoud

sportaccommodaties (BOSA) heeft tot doel twintig procent van de totale kosten te dekken. Het minimumbedrag van de aanvraag is 5.000 euro, wat impliceert dat een vereniging in ieder geval een investering van 25.000 euro moet doen om überhaupt in aanmerking te komen voor financiële steun. De aanvraag kan meer dan eens worden gedaan, maar mag jaarlijks niet het plafond van 2,5 miljoen euro overschrijden. Erg interessant is dat in het kader van de BOSA een aanvullende subsidie kan worden verleend waar het gaat om maatregelen van energiebesparende aard en om investeringen die de toegankelijkheid van de accommodatie vergroten. We schakelen duurzaamheid steeds vaker gelijk met klimaatneutraal, maar in feite gaat het óók om sociale maatregelen. Zowel een zonneboiler als een traplift komt dus in aanmerking voor een extra subsidiebedrag. En dat kan oplopen. De vijftien procent van deze aanvullende subsidie wordt bij de twintig procent gevoegd. En zelfs dan is het stapelen nog niet afgelopen. De provincie Limburg verleent bijvoorbeeld nog een eigen subsidie voor duurzame investeringen, nog eens voor twintig procent. In principe kan de verduurzaming van een sportaccommodatie in dit zuidelijke deel van het land dus voor 55 procent worden gesubsidieerd. Dat is geen slok op een borrel meer, dat is een halve fles.

Niet erkend

Toch schuilen er kleine addertjes onder het groene subsidiegras. Voor het merendeel van de accommodaties is het duidelijk dat er sport wordt beoefend, maar niet elke activiteit wordt door de wetgever als even sportief aangemerkt. Een danscentrum bijvoorbeeld komt niet in aanmerking voor de BOSA, tenzij er danswedstrijden worden georganiseerd. Een bridgecentrum valt buiten de boot, evenals een vliegveldje. Er mogen dan sportvliegtuigen opstijgen en landen, de enige vliegsport die het ministerie heeft geaccepteerd is die van het zweefvliegen. Kartcentra, yogacentra, ze moeten allemaal rekening houden met uitzonde-

ringsregels waardoor ze net binnen of buiten de boot kunnen vallen, afhankelijk van hun aanbod.

Achter het net vissen

Bovendien heeft het Rijk weliswaar een groot bedrag van 87 miljoen euro voor de BOSA ter beschikking gesteld, maar wel volgens het principe 'op = op'. Dan is het gevaar altijd reëel dat de grote jongens als eersten hun aanvragen indienen, en dan natuurlijk ook nog voor grote bedragen. Gemeenten kunnen kleinere verenigingen het beste tijdig informeren over de subsidiemogelijkheden en hen daarin eventueel ook actief bijstaan. Trouwens, de lokale overheden zijn zelf niet onbekend met dit fenomeen. Er zit 152 miljoen euro in de pot voor de compensatie van de btw, maar dit jaar gaat een van de vier grote steden al met tien procent daarvan lopen. Het is uitermate frustrerend om achter het net te vissen, alleen omdat het bestuur te laat of onvoldoende op de hoogte was van de mogelijkheden. Met de versnipperde aandacht van bestuursleden als gevolg van het tekort aan mensen is dat bepaald niet denkbeeldig. De uitspraak 'jammer dan' is echter niet van toepassing. Uiteindelijk moeten toch alle sportaccom-

modaties verduurzaamd worden. 2050 lijkt heel ver weg, maar 2030 en 2040 zijn al grote mijlpalen op de weg ernaartoe. Alleen met een goed stappenplan waarbij jaarlijks een welbepaald aantal accommodaties aangepast wordt zal de sportsector dit einddoel halen.

Vertragen en versnellen

De Routekaart staat op punt, maar dat betekent niet dat we het als sportsector de komende jaren zullen moeten doen met de technieken en regelingen die nu bestaan. Op sommige punten ontstaat vertraging, zoals op dat van het milieuvriendelijk onderhoud van sportvelden. Oorspronkelijk zouden er vanaf volgend jaar al alleen nog maar zogeheten laagrisicomiddelen mogen worden gebruikt, nu is die termijn opgerekt tot 2025. Het Ministerie van VWS hoopt dan ook dat overheden en bedrijven actief zullen meedenken over het verduurzamen. Het roept de sector op ideeën te lanceren, samenwerkingsverbanden aan te gaan en Den Haag tijdig op de hoogte te brengen van kansen en problemen die zich in de praktijk voordoen. De verduurzaming kost veel geld. Het leeuwendeel daarvan zal door de lokale overheden moeten worden

Staar u niet blind op een jaartal als 2030, maar kies het moment dat u zelf past

opgebracht en slechts een deel daarvan kan via subsidies worden gerecupereerd. Maar de investeringen, besparingen, subsidies en terugverdientijden lijken goed met elkaar in evenwicht. Zelfs met de bestaande middelen zal onze sector de klimaatuitdaging met succes kunnen aangaan en op tijd bekroenen. Maar dertig jaar is lang. Als er in de tussentijd innovaties komen die het proces versnellen en betaalbaarder maken, zullen we die zeker niet mogen negeren. Uiteindelijk is het net als met een marathon: je weet dat je tevreden mag zijn als je die binnen een bepaald aantal uren kunt uitlopen, maar als je hele minuten van die tijd kunt afsnoepen zul je dat als sporter natuurlijk niet laten en zelf des te harder juichen als je de finish over gaat.

Foto: Shutterstock

Verder lezen...

Op het Visie & Beleidsplein op www.sportengemeenten.nl kunt u de volgende documenten downloaden:

Kalmthout, J. van (2018). Duurzaamheidsmaatregelen bij sportverenigingen (2018): factsheet 2018/21. Utrecht: Mulier Instituut.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2015). Verduurzamen van sportaccommodaties: overzicht van initiatieven. Utrecht: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.